DOMSTOLENS BESLUT (första avdelningen)
den 11 oktober 2001 *

I mål C-30/00,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från Supremo Tribunal Administrativo (Portugal), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

William Hinton & Sons L.da

och

Fazenda Pública,

ytterligare deltagare i rättegången:

Ministério Público,

angående tolkningen av artiklarna 1, 2 och 5 i rådets förordning (EEG) nr 1697/79 av den 24 juli 1979 om uppbörd i efterhand av import- eller exporttullar som inte har utkrävts av gäldenären, för varor som hänförts till ett tullförfarande som medför skyldighet att betala sådana tullar (EGT L 197, s. 1), av artikel 254 i Akt om anslutningsvillkoren för Konungariket Spanien

* Rättegångsspråk: portugisiska.

och Republiken Portugal och anpassningarna av fördragen (EGT L 302, 1985, s. 23), av artikel 8 i rådets förordning (EEG) nr 3771/85 av den 20 december 1985 om lager av jordbruksprodukter i Portugal (EGT L 362, s. 21) liksom av artiklarna 4 och 8 i kommissionens förordning (EEG) nr 579/86 av den 28 februari 1986 om närmare bestämmelser om lagren av sockerprodukter per den 1 mars 1986 i Spanien och Portugal (EGT L 57, s. 21),

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann (referent) samt domarna L. Sevón och M. Wathelet,

generaladvokat: A. Tizzano,
justitiesekreterare: R. Grass,

efter att ha meddelat den domstol som hänskjutit frågan att domstolen har för avsikt att avgöra saken genom att meddela ett motiverat beslut i enlighet med artikel 104.3 i rättegångsreglerna,

efter att ha berett parter och övriga som avses i artikel 20 i EG-stadgan för domstolen tillfälle att yttra sig i denna fråga,

efter att ha hört generaladvokaten,

följande

Beslut

1 Supremo Tribunal Administrativo har genom beslut av den 12 januari 2000, som inkom till domstolen den 4 februari samma år, i enlighet med artikel 234 EG ställt åtta frågor om tolkningen av artiklarna 1, 2 och 5 i rådets förordning (EEG) nr 1697/79 av den 24 juli 1979 om uppbörd i efterhand av import- eller exporttullar som inte har utkrävts av gäldenären, för varor som hänförts till ett tullförfarande som medför skyldighet att betala sådana tullar, (EGT L 197, s. 1), av artikel 254 i Akt om anslutningsvillkoren för Konungariket Spanien och Republiken Portugal och anpassningarna av fördragen (EGT, L 302, 1985, s. 23, nedan kallad anslutningsakten), av artikel 8 i rådets förordning (EEG) nr 3771/85 av den 20 december 1985 om lager av jordbruksprodukter i Portugal (EGT L 362, s. 21) liksom av artiklarna 4 och 8 i kommissionens förordning (EEG) nr 579/86 av den 28 februari 1986 om närmare bestämmelser om lagren av sockerprodukter per den 1 mars 1986 i Spanien och Portugal (EGT L 57, s. 21).

2 Frågorna har uppkommit i en tvist mellan William Hinton & Sons L.[da] (nedan kallat William Hinton eller bolaget) och Fazenda Pública angående uppbörd i efterhand av avgifter på överskottslager av socker hos William Hinton.

Tillämpliga bestämmelser

3 I artikel 1 i förordning nr 1697/79 föreskrivs följande:

"1. I denna förordning fastslås regler för de behöriga myndigheternas uppbörd i efterhand av import- eller exporttullar som av någon anledning inte har utkrävts av gäldenären för varor som hänförts till ett tullförfarande som medför skyldighet att betala sådana tullar.

2. I denna förordning avses med

...

c) bokföring: den administrativa rättshandling varigenom de import- och exporttullar som skall uppbäras av de behöriga myndigheterna behörigen fastställs.

..."

4 Artikel 2 har följande lydelse:

"1. Om de behöriga myndigheterna konstaterar att gäldenären inte har debiterats hela eller en del av den import- eller exporttull, som enligt lag skall betalas för varor som har deklarerats i ett tullförfarande som medför skyldighet att betala sådana tullar, skall de inleda ett förfarande för att uppbära de tullar som inte har inbetalats.

Detta förfarande kan emellertid inte inledas efter utgången av en treårsfrist som inleds samma dag som den tull som ursprungligen ålagts gäldenären bokförs eller, om sådan bokföring inte skett, den dag när tullskulden för varan i fråga uppkom.

2. Förfarandet enligt punkt 1 avseende uppbörd i efterhand skall inledas med att den berörde underrättas om den import- eller exporttull som han är skyldig att erlägga."

5 I artikel 5.2 i förordning nr 1697/79 föreskrivs följande:

"De behöriga myndigheterna kan avstå från uppbörd i efterhand av import- eller exporttullar som på grund av misstag från deras egen sida inte genomförts och inte rimligen kunde ha upptäckts av den gäldenären, om denne handlat i god tro och följt alla gällande regler om tulldeklaration.

Första stycket är tillämpligt på de fall som skall bestämmas i enlighet med det förfarande som föreskrivs i artikel 10."

6 I artikel 1.2 i rådets förordning (EEG) nr 1854/89 av den 14 juni 1989 om bokföring och betalningsvillkor för importtullar och exporttullar till följd av en tullskuld (EGT L 86, s. 1) finns följande nya definition av bokföringsbegreppet:

"I denna förordning avses med

...

c) *bokföring*: tullmyndigheten inför det import- eller exporttullbelopp som utgör tullskuld i räkenskapsregistret eller i annat likvärdigt medium."

7 Enligt artikel 26 i förordning nr 1854/89 är denna tillämplig på de tullbelopp som bokförts från och med den 1 juli 1990.

8 I artikel 254 i anslutningsakten föreskrivs följande:

"Varje lager av produkter som är i fri rörlighet på Portugals territorium den 1 mars 1986 och som kvantitetsmässigt överskrider vad som kan anses motsvara ett normalt försäljningslager måste elimineras av Portugal på landets bekostnad enligt gemenskapsförfaranden och inom de tidsgränser som skall fastställas enligt villkoren i artikel 258. Kriterierna för vad som är ett normalt försäljningslager skall fastställas för varje produkt på grundval av de speciella kriterierna och målen för varje gemensam organisation av marknaden."

9 I artikel 5.1 i förordning nr 3771/85 föreskrivs särskilt följande:

"Med undantag för särskilda bestämmelser för vissa varor, skall med normalt lager avses lager som är nödvändigt för att tillgodose den portugisiska marknadens behov under en tidsperiod som skall fastställas.

Tidsperioden skall fastställas på ett sådant sätt att en smidig övergång till år 1986/1987 garanteras för varje vara som berörs. Denna period får i avsaknad av regleringsår inte sträcka sig längre än [till] den 31 december 1986. I fråga om de områden som avses i artikel 4 andra meningen får perioden inte sträcka sig längre än [till] den 31 december det år som den andra etappen inleds.

..."

10 Artikel 6.1 i förordning nr 3771/85 har följande lydelse:

"Utgifter för bidrag och eventuella interventionsåtgärder till följd av avsättningen av den kvantitet av produkter för vilka lager fastställts enligt artikel 254 första meningen i anslutningsakten, skall anmälas separat till kommissionen i de handlingar som inlämnas i enlighet med artikel 5 i förordning (EEG) nr 729/70, men skall inte bokföras av Europeiska struktur- och garantifonden för jordbruket, garantisektionen."

11 Av artikel 8 i förordning nr 3771/85 framgår följande.

"1. Tillämpningsföreskrifterna i denna förordning skall antas i enlighet med förfarandet som föreskrivs i artikel 38 i rådets förordning nr 136/66/EEG av den 22 september 1966 om den gemensamma organisationen av marknaden för oljor och fetter ... eller, i förekommande fall, i motsvarande artiklar i andra förordningar om den gemensamma organisationen av jordbruksmarknaderna."

2. Tillämpningsföreskrifterna i första stycket avser särskilt

"a) fastställande av det i artikel 254 i anslutningsakten avsedda lagret av produkter som kvantitetsmässigt överstiger ett normalt försäljningslager,

b) fastställande som avses i artikel 6.3,

c) de anmälningar som skall göras av Republiken Portugal till kommissionen,

d) förfarandet för avyttring av överskottsprodukterna.

3. De tillämpningsföreskrifter som avses i första stycket kan omfatta följande:

a) en förteckning över produkter som omfattas av Republiken Portugals lagerinventering,

b) påförande av skatt vid export av lagret från en medlemsstat till en annan medlemsstat eller ett tredje land, i de fall när varorna exporteras till ett pris som är onormalt lågt i förhållande till prisnivån i den exporterande medlemsstaten,

c) påförande av skatt i de fall när den som berörs inte iakttagit förfarandet för avyttring av överskottsprodukterna."

12 I artikel 3.1 och 3.2 i förordning nr 579/86 föreskrivs följande:

"1. De nya medlemsstaterna skall var för sig utföra en inventering av lager med socker och isoglukos i fri omsättning inom deras respektive territorier den 1 mars 1986 kl. 0.00.

2. Vid tillämpningen av punkt 1 skall varje innehavare av en kvantitet socker eller isoglukos på minst 3 000 kg uttryckt som vitsocker eller som torrsubstans i fri omsättning den 1 mars 1986 kl. 0.00 anmäla denna kvantitet till de behöriga myndigheterna före den 13 mars 1986."

13 I artikel 4.1 i förordning nr 579/86 föreskrivs följande:

"1. Om kvantiteterna socker eller isoglukos i lager som konstateras vid en inventering som avses i artikel 3 för en ny medlemsstat överstiger den kvantitet som fastställts för denna i artikel 2.1, skall medlemsstaten säkerställa att en kvantitet som motsvarar skillnaden mellan den inventerade kvantiteten och den fastställda kvantiteten exporteras från gemenskapen före den 1 januari 1987, antingen i form av de produkter som avses i artikel 1 i denna förordning eller i form av bearbetade produkter enligt artikel 1 i förordning (EEG) nr 3035/80. Vid fastställande av den kvantitet som skall exporteras får kvantiteten socker och kvantiteten isoglukos inte slås ihop och det är heller inte tillåtet att byta ut socker mot isoglukos eller vice versa för export.

För Portugal gäller att konstaterandet av lager och fastställelsen av kvantiteter av socker och isoglukos som skall exporteras enligt första stycket, skall ske separat för de autonoma regionerna Azorerna och Madeira å ena sidan, och de övriga regionerna i Portugal å andra sidan."

14 Artikel 5.1 och 5.2 i förordning nr 579/86 har följande lydelse:

1. Med undantag för force majeure skall det bevis för export som avses i artikel 4.1 läggas fram före den 1 mars 1987 genom uppvisande av

"a) exportlicenser som utfärdats i enlighet med artikel 6 av det behöriga organet i den nya medlemsstaten i fråga,

b) de dokument som fastställs i artiklarna 30 och 31 i förordning (EEG) nr 3183/80 för frisläppande av säkerheten.

2. Om det bevis som avses i punkt 1 inte läggs fram före den 1 mars 1987 skall kvantiteten i fråga betraktas som saluförd på gemenskapens inre marknad."

15 Enligt artikel 7.1 i förordning nr 579/86 gäller följande:

"För de kvantiteter som betraktas som salufördа på den inre marknaden i enlighet med artikel 5.2 skall ett belopp utkrävas som

a) i fråga om socker, per 100 kg, motsvarar importavgiften som gäller den 31 december 1986 för vitsocker, ökad eller minskad beroende på omständigheterna i det enskilda fallet med det utjämningsbelopp vid anslutningen som gäller för vitt socker i den nya medlemsstaten i fråga vid detta datum, och

b) i fråga om isoglukos, per 100 kg torrsubstans, motsvarar 100 gånger basbeloppet för den importavgift som gäller den 31 december 1986 för sockersirap."

16 I artikel 8.1 i förordning nr 579/86 föreskrivs följande:

"De nya medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för tillämpning av denna förordning och särskilt fastställa alla kontrollförfaranden som är nödvändiga för att utföra den inventering som föreskrivs i artikel 3 och för att uppfylla den exportförpliktelse som avses i artikel 4.1."

17 Med hänsyn till den speciella situationen på den portugisiska sockermarknaden senarelade kommissionen i sin förordning (EEG) nr 3332/86 om ändring av förordning nr 579/86 (EGT L 306, s. 37) datumet för export utanför gemenskapen, som föreskrivs i artikel 4.1 i förordning nr 579/86, till den 30 juni 1987. Sista datum enligt artikel 5.1 i den senare förordningen för att bevisa exporten, senarelades till den 1 september 1987.

Tvisten vid den nationella domstolen

18 William Hinton, med säte i Funchal (Portugal), bedriver bland annat verksamhet för lagring och försäljning av socker. Före Republiken Portugals anslutning till Europeiska gemenskaperna hade Instituto do Vihno da Madeira (Madeiras vininstitut, nedan kallat IVM) ensamrätt att importera socker till den autonoma regionen Madeira. IVM gav William Hinton i uppdrag att lagra och försälja sitt

importerade socker och att dagligen lämna uppgifter om de kvantiteter som ankommit till företaget respektive lämnat detsamma, samt om företagets lager.

19 I slutet av år 1985 fick William Hinton tillstånd från de behöriga myndigheterna att importera en viss kvantitet vitsocker för Interbiz-International Trading L.das räkning, som detta företag skulle ha importerat från Europeiska ekonomiska gemenskapen. Eftersom sockret var avsett för den allmänna försörjningen inom den autonoma regionen Madeira undantogs det i enlighet med gällande bestämmelser från avgift och belades inte heller med några andra tullar eller pålagor. Det importerade sockret, som härstammade från Danmark, uppgick till 5 000 ton och ankom till hamnen i Funchal i slutet av januari 1986. Efter att varan lossats och tullmyndigheten i Funchal avslutat formaliteterna avseende förtullning och kontroll, lagrades sockret hos William Hinton där också IVM:s socker förvarades.

20 Den 12 mars 1986 meddelade IVM de behöriga myndigheterna att bolaget William Hinton den 1 mars 1986 innehade 4 500 ton raffinerat vitsocker som var avsett för den allmänna försörjningen inom den autonoma regionen Madeira.

21 Med beaktande av denna uppgift antog ministerrådet resolution nr 5/87 (*Diário da República* I, serie A, nr 24 av den 29 januari 1987). Genom resolutionen fördelades det normala lagret av vitsocker som fastställts i artikel 2.1 b första strecksatsen i förordning nr 579/86. 5 833 ton fördelades till den autonoma regionen Azorerna och 1 250 ton till den autonoma regionen Madeira. I resolutionen föreskrevs för övrigt att den eventuella skada som den autonoma regionen Madeira skulle lida på grund av de gemenskapsrättsliga skyldigheterna skulle delas mellan denna region och de som innehade sockret.

22 Organismo de Intervenção do açúcar (interventionsorgan, nedan kallat OIA) fastslog den 1 september 1987 att William Hinton innehade 1 653 186 kilo i

överskjutande sockerlager den 1 mars 1986 kl 0.00. Direktoratet för varurörelser och jordbrukspolitik vid generaldirektoratet för tull informerade tullmyndigheten i Funchal om detta förhållande.

23 Tullmyndigheterna i Funchal tillställde William Hinton en skrivelse den 16 oktober 1987 med hänvisning till det konstaterade överskjutande sockerlagret, och krävde bolaget på ett belopp av 104 754 290 PTE i avgift för nämnda lager.

24 William Hinton erlade beloppet den 30 oktober 1987. Betalningen registrerades hos tullmyndigheten i Funchal samma dag.

25 Efter att det konstaterats att avgiften för William Hintons överskjutande sockerlager hade beräknats enligt en taxa som var lägre än den som skulle ha tillämpats, inledde tullmyndigheten i Funchal ett förfarande för uppbörd i efterhand. Förfarandet resulterade i att tullmyndigheten den 26 juni 1990 krävde ytterligare betalning från William Hinton med ett belopp om 4 695 213,50 PTE, vilket bolaget också erlade.

26 Den 26 september 1990 tillställde tullmyndigheten i Funchal William Hinton ytterligare en skrivelse. I denna krävdes bolaget på ett belopp av 6 368 850 PTE på grund av att de ifrågavarande avgifterna skulle ingå i underlaget för beräkningen av mervärdesskatt.

27 Tullinspektionen meddelade därefter tullmyndigheten i Funchal att de sockerkvantiteter som uppgivits av OIA inte överensstämde med William Hintons lager och att bolaget, enligt finansinspektionens beräkningar, hade 4 030 554 kilo

socker i lager och inte 1 653 186 kilo, varför avgifterna skulle uppgå till 266 843 634 PTE.

28 I skrivelse av den 25 oktober 1990, som delgavs William Hinton den 29 oktober samma år, krävde tullmyndigheten i Funchal betalning av detta belopp.

29 I skrivelse av samma datum lade tullmyndigheten i Funchal till ytterligare 16 010 618 PTE till sitt krav på betalning. Denna höjning var en följd av att avgiften skulle ingå i underlaget för beräkningen av mervärdesskatt.

30 I skrivelse av den 26 november 1990 som delgavs William Hinton den 3 december samma år, upplystes bolaget av tullmyndigheten i Funchal om att den avgift som angivits i skrivelsen av den 25 oktober 1990 var felaktig, och att avgiften faktiskt uppgick till 157 394 108 PTE på grund av de belopp som redan avkrävts bolaget.

31 William Hinton väckte talan mot uppbördsbeslutet vid Tribunal Fiscal Aduaneiro de Lisboa (Portugal) som meddelade att den inte var behörig att pröva sakfrågan. Målet överklagades till Tribunal Tributário de Segunda Instância (Portugal). Denna domstol upphävde den överklagade domen och ogillade talan.

32 I överklagande till Supremo Tribunal Administrativo gjorde William Hinton huvudsakligen gällande att den treåriga tidsfrist som föreskrivs i artikel 2.1 andra stycket i förordning nr 1697/79 om uppbörd i efterhand, av flera skäl redan hade löpt ut. För det första bokfördes det ursprungliga beloppet som krävdes av gäldenären, och som medför att den treåriga tidsfristen för att inleda ett uppbördsförfarande börjar löpa, den 16 oktober 1987 och inte den 30 oktober det året, vilket myndigheterna hävdar. I verkligheten skedde det för det andra inte

någon bokföring i gemenskapsrättslig bemärkelse. Därför borde den ovannämnda treåriga tidsfristen ha börjat löpa vid den tidpunkt när tullskulden uppkom, det vill säga den 1 juli 1987. Slutligen hade denna tidsfrist under alla omständigheter redan löpt ut när avgiftsbeslutet av den 26 november 1990 kom William Hinton till handa den 3 december 1990.

33 William Hinton gjorde likaledes gällande att uppbörden i efterhand i målet vid den nationella domstolen stred mot artikel 254 i anslutningsakten och mot förordning nr 3771/85 och förordning nr 579/86.

34 Under dessa förhållanden beslutade Supremo Tribunal Administrativo att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Skall artikel 1.2 c i rådets förordning (EEG) nr 1697/79 av den 24 juli 1979 tolkas så att när en rättshandling i form av *bokföring* företagits måste denna nödvändigtvis ha föregått meddelandet avseende uppbörd och den faktiska uppbörden?

2) Skall det vid tillämpningen av artikel 2.1 andra stycket i rådets förordning (EEG) nr 1697/79 av den 24 juli 1979 anses att bokföring inte har skett i de fall då syftet med den första rättshandling genom vilken tullmyndigheten registrerar avgiftsbeloppet i sina räkenskaper eller liknande är att registrera uppbörden av dessa avgifter?

3) Kan man vid tillämpningen av artiklarna 1.1 och 1.2 c tillsammans med artikel 2.1 andra stycket i rådets förordning (EEG) nr 1697/79 av den

24 juli 1979 anse att den första rättshandling genom vilken beloppet av de avgifter som skall betalas slås fast avbryter preskriptionstiden för uppbörd i efterhand eller markeras tvärtom slutet på denna tidsfrist av en ny rättshandling som upphäver den första och ersätter det tidigare avgiftsbeloppet med ett nytt belopp?

4) Hur skall artikel 254 i Portugals anslutningsfördrag tolkas i den del den ålägger Republiken Portugal en skyldighet att avveckla överskottslager av produkter, och i synnerhet att göra det 'på landets bekostnad'?

5) Är kravet som de portugisiska tullmyndigheterna ställer på innehavare av ett överskott av socker att dessa skall betala de avgifter som föreskrivs i rådets förordning (EEG) nr 579/86 (artikel 7.1), förenligt med skyldigheten som föreskrivs i artikel 254 i Republiken Portugals anslutningsakt, vilken definieras närmare i tillämpningsförordningarna — artikel 8 i rådets förordning (EEG) nr 3771/85 av den 20 december 1985 och artiklarna 4 och 8 i kommissionens förordning (EEG) nr 579/86 av den 28 februari 1986 — i en situation där Republiken Portugal har underlåtit att vidta nödvändiga åtgärder för export av dessa varor utom gemenskapen?

6) Skall en felaktig uppskattning av efterfrågan på socker för allmän försörjning inom den autonoma regionen Madeira, som grundats på en importlicens som undantogs från betalning av tullar och andra avgifter i full vetskap om artikel 254 i anslutningsakten och rådets förordning (EEG) nr 3771/85, anses som ett betydande misstag i den mening som avses i artikel 5.2 i rådets förordning (EEG) nr 1697/79 av den 24 juni 1979?

7) Skall de rättsliga och faktiska fel som fortlöpande har begåtts av den behöriga tullmyndigheten då den fastställde det belopp som skall betalas anses utgöra ett misstag i den mening som avses i artikel 5.2 i rådets förordning (EEG) nr 1697/79?

8) Kan det, om de två föregående frågorna besvaras jakande, anses rimligt att gäldenären borde ha upptäckt att sådana misstag begåtts av tullmyndigheten?

Inledande anmärkningar

35 Kommissionen har inledningsvis gjort domstolen uppmärksam på att den betvivlar att förordning nr 1697/79 är relevant för att avgöra målet vid den nationella domstolen. Det framgår nämligen av artikel 1.1 i förordningen att dess bestämmelser endast är tillämpliga när varorna som skall påföras import- eller exporttull har anmälts till ett tullförfarande för detta ändamål. Detta framgår också av ordalydelsen i första skälet i förordningen. Enligt kommissionen är skyldigheten att anmäla varor som skall påföras avgifter till de behöriga myndigheterna i förevarande fall föreskriven i artikel 3.2 i förordning nr 579/86.

36 Enligt kommissionen synes det emellertid framgå av beslutet om hänskjutande att sökanden inte har uppfyllt denna skyldighet eller åtminstone inte för samtliga varor som sökanden hade i sin besittning den 1 mars 1986. Enligt kommissionen synes det vara OIA, och inte William Hinton, som anmälde den mindre sockerkvantitet som tullmyndigheten i Funchal beaktade vid avgiftsbeläggandet 1987.

37 I detta avseende erinrar domstolen endast om att det, enligt fast rättspraxis, vid det samarbete mellan domstolen och de nationella domstolarna som har inrättats genom artikel 234 EG uteslutande ankommer på de nationella domstolarna, vid vilka tvisten anhängiggjorts och som har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i varje enskilt mål bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till domstolen (se särskilt dom av den 15 december 1995 i mål C-415/93, Bosman, REG 1995, s. I-4921, punkt 59, och av den 17 maj 2001 i mål C-340/99, TNT Traco, REG 2001, s. I-4109, punkt 30).

38 I förevarande fall ankommer det följaktligen på den nationella domstolen att undersöka om den avgiftsbelagda varan har anmälts till ett tullförfarande i enlighet med artikel 3.2 i förordning nr 579/86. Om detta inte har skett, skall nämnda domstol tillämpa nationella bestämmelser om uppbördsåtgärder, och inte bestämmelserna i förordning nr 1697/79.

39 Dessa överväganden hindrar emellertid inte domstolen från att mot bakgrund av omständigheterna som återgivits i beslutet om hänskjutande svara på frågorna avseende tolkningen av förordning nr 1697/79.

Tolkningsfrågorna

40 Domstolen anser att svaret på vissa frågor i begäran om förhandsavgörande inte ger utrymme för rimligt tvivel och att svaret på vissa andra frågor klart framgår av rättspraxis. Domstolen har därför meddelat den nationella domstolen att den har för avsikt att avgöra saken genom att meddela ett motiverat beslut och har berett medlemsstaterna och övriga som avses i artikel 20 i EG-stadgan för domstolen tillfälle att yttra sig i denna fråga, i enlighet med artikel 104.3 i dess rättegångsregler.

Den första och den andra frågan

41 Enligt William Hinton och kommissionen följer det av definitionen av begreppet bokföring som förekommer i artikel 1.2 c i förordning nr 1697/79, att detta är en administrativ rättshandling som måste föregå meddelandet om uppbörd och den faktiska uppbörden. William Hinton har för övrigt hävdat att artikel 1.2 c i förordning nr 1854/89 innehåller ett förtydligande av denna definition så till vida som bokföring enligt denna bestämmelse skall bestå i att tullmyndigheten inför

det import- eller exporttullbelopp som utgör tullskuld i räkenskaperna, eller i annat likvärdigt medium.

42 Den portugisiska regeringen anser däremot att bokföringen inte nödvändigtvis måste föregå meddelandet om uppbörd, men att den måste ske före den faktiska uppbörden.

43 Domstolen konstaterar för det första att det framgår av beslutet om hänskjutande att den nationella domstolen behöver få klarhet i vad som avses med att den "tull som ursprungligen ålagts gäldenären bokförs", för att kunna avgöra om uppbördsåtgärderna vidtogs inom den treårsfrist som föreskrivs i artikel 2.1 andra stycket i förordning nr 1697/79. Det är uppenbart att meddelandet om de belopp som skall erläggas av gäldenären måste föregås av bokföring av nämnda belopp.

44 Liksom kommissionen på goda grunder har påpekat, finner domstolen för det andra att bestämmelserna i förordning nr 1854/89 inte är relevanta i målet vid den nationella domstolen. Det framgår nämligen av artikel 26 i denna förordning att den endast är tillämplig på tull som bokförts från och med den 1 juli 1990.

45 Eftersom den definition av bokföring som finns i artikel 1.2 c i förordning nr 1697/79 enbart hänvisar till den administrativa rättshandlingen för att fastställa import- eller exporttull som skall uppbäras av de behöriga myndigheterna, behöver bokföring enligt denna bestämmelse inte nödvändigtvis innebära att tullbeloppen införs av tullmyndigheten i räkenskaperna eller i annat likvärdigt medium. Den administrativa rättshandling varigenom tull som skall uppbäras fastställs för första gången, skall anses ha företagits senast när tullbeloppet meddelas gäldenären.

46 Den första och den andra frågan skall alltså besvaras på följande sätt. Artikel 1.2 c och artikel 2.1 andra stycket i förordning nr 1697/79 skall tolkas så att bokföringen av den tull som ursprungligen ålagts gäldenären är en administrativ rättshandling som föregår meddelandet om uppbörd och den faktiska uppbörden och behöver inte nödvändigtvis innebära att det belopp som är i fråga införs av tullmyndigheten i räkenskaperna eller i annat likvärdigt medium.

Den tredje frågan

47 För de fall en första rättshandling, varigenom avgiftsbeloppen fastställts, har ersatts med en andra rättshandling, varigenom ett nytt avgiftsbelopp fastställts, och det uppstår en fråga om vilken av rättshandlingarna som skall anses inleda en uppbörd i efterhand av obetalda avgifter, har William Hinton gjort gällande att det endast kan vara fråga om den senare rättshandlingen som upphävt och ersatt den tidigare rättshandlingen. En sådan tolkning följer nämligen av den allmänna förvaltningsrättsliga principen att den rättshandling som medför att en tidigare rättshandling upphävs har retroaktiv verkan.

48 I likhet med vad den portugisiska regeringen och kommissionen har hävdat, skall i detta avseende följande konstateras. Om den andra rättshandlingen som företagits av administrationen endast avser en rättelse av den första rättshandlingen, och rättelsen består i ett fastställande av ett avgiftsbelopp som är lägre än avgiftsbeloppet som fastställdes i den första rättshandlingen, skall den första rättshandlingen anses inleda uppbördsförfarandet i den mening som avses i artikel 2.2 i förordning nr 1697/79.

49 En annan tolkning skulle nämligen få till följd att en myndighet som inlett ett uppbördsförfarande inom den treårsfrist som föreskrivs i artikel 2.1 andra stycket i förordning nr 1697/79 skulle förlora sin rätt att vidta åtgärden om den efter utgången av denna frist fattade ett beslut som var mera gynnsamt för gäldenären. Myndigheten skulle därmed ställas inför ett dilemma som kunde

medföra att den vägrade att ändra sitt första beslut. Ett sådant förhållande skulle strida mot de gäldenärens intressen som förordning nr 1697/79 avser att skydda.

50 Följaktligen skall den tredje frågan besvaras med att artikel 2.2 i förordning nr 1697/79 skall tolkas så att när en första rättshandling varigenom avgiftsbeloppen fastställts upphävs och ersätts med en andra rättshandling, varigenom ett belopp som är lägre än det avgiftsbelopp som fastställdes genom den första rättshandlingen fastställs, utan att grunden för uppbörden ändras, skall uppbördsförfarandet anses ha inletts genom den första rättshandlingen.

Den fjärde och den femte frågan

51 William Hinton har gjort gällande att Republiken Portugal åläggs två väl preciserade förpliktelser i artikel 254 i anslutningsakten och förordningarna nr 3771/85 och 579/86 som antagits för att säkerställa tillämpningen av anslutningsakten. Dessa består dels i att avveckla överskottslager av produkter, dels i att bära de kostnader som är förenade med avvecklingen. Den enda åtgärd som medlemsstaten vidtagit i detta avseende utgörs av resolution nr 5/87. Resolutionen är enligt William Hinton för det första otillräcklig, eftersom den inte tillhandahåller den rättsliga ram som krävs för att uppfylla kravet på export. För det andra är resolutionen rättsstridig då den föreskriver att kostnaderna skall fördelas mellan den autonoma regionen Madeira och de som innehar socker trots att avvecklingen av överskottslager skall bekostas av Republiken Portugal.

52 Förpliktelsen i artikel 3.2 i förordning nr 579/86, för dem som innehar socker att anmäla sockerkvantiteterna, är enligt William Hinton endast subsidiär i förhållande till skyldigheten som åligger den berörda medlemsstaten att inventera lagren. Den förändrar inte det faktum att Republiken Portugal skall stå för kostnader som uppstår på grund av att export inte sker utanför gemenskapen.

53 Den portugisiska regeringen och kommissionen har däremot hävdat att föreskriften i artikel 254 i anslutningsakten om att Republiken Portugal skall avveckla överskottslagret på egen bekostnad endast är ett förtydligande av att kostnaderna som följer av denna skyldighet inte skall belasta gemenskapsbudgeten. Enligt den portugisiska regeringen och kommissionen finns det alltså inte något som hindrar att de som innehar de överskjutande lagren av socker står för de avgifter som föreskrivs i artikel 7.1 i förordning nr 579/86.

54 Domstolen konstaterar att syftet med artikel 254 i anslutningsakten är att säkerställa Republiken Portugals övergång från det gamla systemet till den gemensamma jordbrukspolitikens system. I artikeln uppställs gränser för detta ändamål inom vilka avsättningen för vissa varor i fri omsättning inom det portugisiska territoriet den 1 mars 1986 inte kan bekostas av gemenskapen vid denna tidpunkt. Däremot är ändamålet med bestämmelsen inte att hindra att Republiken Portugal fördelar kostnaderna för avvecklingen av överskottslager mellan staten och innehavarna av sådana lager.

55 Stöd för denna tolkning finns också i artikel 6.1 i förordning nr 3771/85. Där föreskrivs att kostnaderna för avsättning av överskottslager av produkter inte skall bokföras av Europeiska struktur- och garantifonden för jordbruket, "garantisektionen".

56 Den huvudsakliga metod som föreskrivs i förordning nr 579/86 för avvecklingen av det överskjutande sockerlager som konstaterats i Portugal utgörs av export av lagret inom en bestämd tidsfrist. Sker inte sådan export inom tidsfristen, påförs en avgift.

57 Enligt dessa bestämmelser krävs varken att Republiken Portugal står för de kostnader som eventuellt är förenade med exporten av lagret, eller att den åtar sig att betala den avgift som innehavarna av de överskjutande sockerlagren krävs på.

58 Förordning nr 579/86 överensstämmer i detta avseende med artikel 8.3 c i förordning nr 3771/85. Enligt den artikeln kan det i tillämpningsföreskrifterna till denna förordning föreskrivas att en skatt påförs om den som berörs inte iakttar förfarandet för avyttring av överskottsprodukterna.

59 Påförandet av en sådan skatt måste emellertid vara förenligt med den proportionalitetsprincip som enligt domstolens fasta rättspraxis ingår bland gemenskapsrättens allmänna principer. Enligt denna princip är en åtgärd som medför en finansiell belastning för aktörer laglig endast om den är ändamålsenlig och nödvändig för att uppnå de legitima mål som eftersträvas med reglerna i fråga, varvid gäller att man när det finns flera ändamålsenliga åtgärder att välja mellan skall använda sig av den åtgärd som är minst betungande och att de belastningar som påförs inte får vara orimliga i förhållande till de eftersträvade målen (dom av den 11 juli 1989 i mål C-265/87, Schräder, REG 1989, s. I-2237, punkt 21, svensk specialutgåva, volym 10, s. 97, och av den 4 juli 1996 i mål C-295/94, Hüpeden, REG 1996, s. I-3375, punkt 14).

60 I den mån som det är mindre kostsamt att exportera överskjutande lager än att betala avgiften krävs enligt proportionalitetsprincipen att innehavaren av lagret ges en faktisk möjlighet att exportera sitt lager innan tidsfristen härför löper ut.

61 Lagerhållaren måste därför i rimlig tid få veta vilken varukvantitet han skall exportera.

62 I förevarande fall åligger det den nationella domstolen att mot bakgrund av de specifika omständigheterna i målet undersöka huruvida William Hinton efter det att resolution nr 5/87 offentliggjordes kunde få kännedom om den sockerkvantitet som bolaget hade att exportera.

63 Den tidsrymd som förflöt mellan offentliggörandet av nämnda resolution och fristen för export av överskjutande sockerlager den 1 juli 1987 skall under alla omständigheter anses vara tillräcklig för att exporten skulle kunna genomföras.

64 Republiken Portugals krav på att de innehavare av överskjutande sockerlager som inte beaktade anmälningsskyldigheten i artikel 3.2 andra stycket i förordning nr 579/86 skall erlägga en avgift enligt artikel 7.1 i denna förordning, strider för övrigt varken mot artikel 254 i anslutningsakten eller mot förordning nr 3771/85 respektive förordning nr 579/86, och inte heller mot proportionalitetsprincipen.

65 Den fjärde och den femte frågan skall följaktligen besvaras med att varken artikel 254 i anslutningsakten eller bestämmelserna i förordning nr 3771/85 respektive förordning nr 579/86 hindrar att Republiken Portugal kräver att innehavarna av överskjutande sockerlager, som de skulle ha kunnat exportera inom föreskriven tidsfrist, betalar den avgift som föreskrivs i artikel 7.1 i förordning nr 579/86.

Den sjätte, den sjunde och den åttonde frågan

66 Enligt William Hinton har de behöriga myndigheterna sedan förfarandet inleddes gjort sig skyldiga till flera misstag. För det första beviljade de tullfri import av 5 000 ton socker varvid de förutsatte att sockret var avsett för den allmänna försörjningen inom den autonoma regionen Madeira. Därefter fattade myndigheterna ett antal beslut om betalning av avgifterna som innehöll materiella fel och

felaktiga tolkningar av den tillämpliga lagstiftningen som faller på den behöriga tullmyndighetens ansvar. Enligt William Hinton kan det inte anses att alla dessa fel rimligen kunde ha upptäckts av gäldenären.

67 Den portugisiska regeringen och kommissionen har däremot hävdat att det inte kan anses att det faktum att avgifter inte har uttagits är en följd av att tullmyndigheterna har begått misstag som inte kunnat upptäckas av gäldenären. Skälet till att beloppet som avkrävts William Hinton i skrivelsen av den 26 november 1990 inte påförts honom tidigare är, enligt den portugisiska regeringen, att gäldenären inte hade anmält den sockerkvantitet som denne innehade den 1 mars 1986. Kommissionen anser dels att sockerimporten som beviljats för att tillgodose den allmänna försörjningen inom den autonoma regionen Madeira säkerligen grundats på uppgifter som lämnats av William Hinton. Eventuella fel kan således inte hänföras till de behöriga myndigheternas aktiva handlande. Dels har kommissionen gjort gällande att William Hinton med hänsyn till misstagets art, dennes yrkeserfarenhet samt den noggrannhet denne måste visa prov på rimligen borde ha upptäckt de misstag som tullmyndigheten begick under uppbördsförfarandet.

68 Domstolen erinrar i detta hänseende om att enligt artikel 5.2 i förordning nr 1697/79 får de nationella myndigheterna avstå från uppbörd i efterhand om tre villkor samtliga är uppfyllda. Om de villkor som anges i denna artikel har uppfyllts har den betalningsskyldige rätt att slippa uppbörd i efterhand (se särskilt dom av den 19 oktober 2000 i mål C-15/99, Sommer, REG 2000, s. I-8989, punkt 35).

69 För det första måste den omständigheten att tullarna inte har uttagits bero på ett misstag från de behöriga myndigheternas sida (se särskilt domen i det ovannämnda målet Sommer, punkt 36). I detta hänseende har den hänskjutande

domstolen i sin sjätte fråga uttryckligen hänvisat till en felaktig uppskattning av efterfrågan på socker för allmän försörjning inom den autonoma regionen Madeira, och i sin sjunde fråga till de faktiska och rättsliga fel som fortlöpande begicks av den behöriga tullmyndigheten då den fastställde det belopp som skulle betalas.

70 Den avgift som inte har tagits ut i målet vid den nationella domstolen är emellertid den avgift som föreskrivs i artikel 7.1 i förordning nr 579/86 för innehav av överskjutande sockerlager den 1 mars 1986. Det åligger den nationella domstolen att undersöka huruvida de omständigheter som den anfört utgör en felaktig tolkning eller en felaktig tillämpning av lagtexterna som avser avgiften, och om detta i så fall är en följd av de behöriga myndigheternas aktiva handlande, vilket utesluter fel som föranletts av att gäldenären lämnat felaktiga deklarationer (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 juni 1991 i mål C-348/89, Mecanarte, REG 1991, s. I-3277, punkt 26).

71 Vidare måste de behöriga myndigheternas misstag vara av sådant slag att det inte rimligen kunde ha upptäckts av den i god tro handlande gäldenären, trots dennes yrkeserfarenhet och den aktsamhet som han måste visa prov på. Det kan i detta hänseende erinras om att såväl skyldigheten att exportera överskjutande sockerlager utanför gemenskapen som den avgift som föreskrevs för de fall sådan export inte skedde offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*. Från dagen för offentliggörandet kan ingen anses vara okunnig om denna avgift (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 november 1998 i mål C-370/96, Covita, REG 1998, s. I-7711, punkt 26).

72 Slutligen måste gäldenären ha iakttagit alla gällande bestämmelser vid sin tulldeklaration (se särskilt domen i det ovannämnda målet Sommer, punkt 39). Detta villkor skall i förevarande fall avse anmälan angående den kvantitet som innehas, eftersom uppbörden avser en avgift som påförts för innehav av en sockerkvantitet den 1 mars 1986.

73 Det ankommer på den nationella domstolen att, med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, fastställa om de tre villkoren i artikel 5.2 i förordning nr 1697/79 är uppfyllda (se domen i det ovannämnda målet Covita, punkt 28).

74 Den sjätte, den sjunde och den åttonde frågan skall följaktligen besvaras med att tullmyndigheterna i en medlemsstat skall avstå från uppbörd i efterhand av tull med tillämpning av artikel 5.2 i förordning nr 1697/79

— när tull inte har påförts till följd av en felaktig tolkning eller en felaktig tillämpning av lagtexterna som avser avgiften, och detta i så fall är en följd av de behöriga myndigheternas aktiva handlande, vilket utesluter fel som föranletts av att gäldenären lämnat felaktiga deklarationer,

— när en gäldenär som handlar i god tro inte rimligen kunde upptäcka felet, trots sin yrkeserfarenhet och den aktsamhet som han måste visa prov på, och

— när gäldenären har iakttagit alla gällande bestämmelser för anmälan av den händelse som föranlett påförandet av den avgift som är i fråga.

Rättegångskostnader

75 De kostnader som har förorsakats den portugisiska regeringen och kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder fattar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 12 januari 2000 har ställts av Supremo Tribunal Administrativo —

följande beslut:

1) Artikel 1.2 c och artikel 2.1 andra stycket i rådets förordning (EEG) nr 1697/79 av den 24 juli 1979 om uppbörd i efterhand av import- eller exporttullar som inte har utkrävts av gäldenären, för varor som hänförts

till ett tullförfarande som medför skyldighet att betala sådana tullar, skall tolkas så att bokföringen av den tull som ursprungligen ålagts gäldenären är en administrativ rättshandling som föregår meddelandet om uppbörd och den faktiska uppbörden och behöver inte nödvändigtvis innebära att det belopp som är i fråga införs av tullmyndigheten i räkenskaperna eller i annat likvärdigt medium.

2) Artikel 2.2 i förordning nr 1697/79 skall tolkas så att när en första rättshandling varigenom avgiftsbeloppen fastställts upphävs och ersätts med en andra rättshandling, varigenom ett belopp som är lägre än det avgiftsbelopp som fastställdes genom den första rättshandlingen fastställs, utan att grunden för uppbörden ändras, skall uppbördsförfarandet anses ha inletts genom den första rättshandlingen.

3) Varken artikel 254 i Akt om anslutningsvillkoren för Konungariket Spanien och Republiken Portugal och anpassningarna av fördragen eller bestämmelserna i rådets förordning (EEG) nr 3771/85 av den 20 december 1985 om lager av jordbruksprodukter i Portugal respektive kommissionens förordning (EEG) nr 579/86 av den 28 februari 1986 om närmare bestämmelser om lagren av sockerprodukter per den 1 mars 1986 i Spanien och Portugal hindrar att Republiken Portugal kräver att innehavarna av överskjutande sockerlager, som de skulle ha kunnat exportera inom föreskriven tidsfrist, betalar den avgift som föreskrivs i artikel 7.1 i förordning nr 579/86.

4) Tullmyndigheterna i en medlemsstat skall avstå från uppbörd i efterhand av tull med tillämpning av artikel 5.2 i förordning nr 1697/79,

— när tull inte har påförts till följd av en felaktig tolkning eller en felaktig tillämpning av lagtexterna som avser avgiften, och detta i så fall är en följd av de behöriga myndigheternas aktiva handlande, vilket utesluter fel som föranletts av att gäldenären lämnat felaktiga deklarationer,

— när en gäldenär som handlar i god tro inte rimligen kunde upptäcka felet, trots sin yrkeserfarenhet och den aktsamhet som han måste visa prov på, och

— när gäldenären har iakttagit alla gällande bestämmelser för anmälan av den händelse som föranlett påförandet av den avgift som är i fråga.

Luxemburg den 11 oktober 2001

R. Grass

Justitiesekreterare

P. Jann

Ordförande på första avdelningen